

Kujataamiu

Nutaaq

Uk./Årg. 37 nr. 19

31. oktober 2024

www.kujataamiu.gl • mail: kujataamiu@gmail.com

Ass.: / Foto: Gert Hansen Gert Otto Hansen

Angalanissavit tullia Nunatta Angalatitsiviani inniminneruk

- Sulifoqarfitut innimnissinermi attavissaq: erhverv@greenland-travel.gl
- Nammineq akilgassaappat attavissaq: booking@greenland-travel.gl

Bestil din næste rejse hos Greenland Travel

- Erhvervsrejser: erhverv@greenland-travel.gl
- Personlige rejser: booking@greenland-travel.gl

Tlf.: 70 11 07 • www.greenland-travel.gl

STARK

SYDGRØNLANDS FØRENDE TRÆLAST

Kilaapaq Aqqutaa B 962, 3920 Qaqortoq

Telefon 38 37 30

Åbningstider:

Mandag-fredag 7.00-17.00

Lørdag 8.00-12.00

E-mail: oec.qaqortoq@stark.gl

Permagreen Grønland A/S

- Tømrerarbejde
- Glarmester
- Låseservice
- Malerarbejde
- Transport
- VVS-arbejde

Tlf. 64 20 94 - Mobil 52 96 57

e-mail: qaqortoq@permagreen.gl

Mestervej B-1328 • 3920 Qaqortoq

tusass

Brugseni app-i atorlugu iluanaarutissarpassuit

Divi Plussi-t katersukkatit takukkit pisinermullu uppenarsaatitit malinnaavigalugit.

Kæmpe fordele med Brugseni app'en

Se din opsavede Divi Plussi og hold styr på dine kvitteringer.

www.brugseni.gl/app

Politikeri ukiut 15-it ininik akitsuiartornissaq pillugu - Isumaqatiginanngikkaluqisoq iliuusissatuaasutut isikkoqarpoq

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit ineqarnermut akiliutit qaffakkiartornissaat naleqquttuussasoq pisariaqartutullu taavaat

Ineqarnermut attaveqaasersuutinullu naalakkersuisup Hans Peter Poulsenip, Siumut, Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannut ineqarnermut akiliut ukiuni 15-ini, 2027-miit 2042-p tungaanut, ukiumut 3,8 procentimik qaffanneqartasasoq nalunaarutigimmagu inuit attaveqaqatigiittarfiini aalassassutaavoq.

Ineqarnermut akiliutip qaffarujussuarneratigut inissianik iluarsartuussinissamut kinguaattoonerit, 2,5 milliardit koruuninik naleqartut, matussuserneqassapput.

Ineqarnermut akiliutit akivimmittut akeqalernissaat anguniarneqarpoq, aningaasarsiakinnerpaallu ineqarnermut tapiisuteqarnerulernikkut matussuserneqartussat.

Partiit naalakkersuisooqatigiit Inuit Ataqaqatigiit Siumullu maajimi ineqarnermut aaqqissuusseqqinnermik isumaqatigiissuteqarput, tamannalu partiinit illuatungiliuttunit Naleqqamit, Demokraatinit Atassumillu sakkortuumik isornartorsiorneqarpoq.

Naalakkersuisut ukiaanerani ataatsimiinnermi ineqarnermut aaqqissuusseqqinnerup ilaa saqqummiutissavaat, ilaatigut pisortat inissiaatileqatigiiffiisa piginneqataassutunik pigisa-

nillu inissialiortiternissaannut siunnersuut annertuumik suniuteqartussaq.

Attartortut siornatigut namminneq inissiamik piginnit-tungornissamut iliuuseqartarnikuupput, siunnersuutilli atuutilernerani Namminersorlutik Oqartussat kommunillu namminneq suliniuteqarlutik piginneqatigiiffimmik piginittullu peqatigiiffiannik pilersitsisinnaalissapput.

Maannakkut attartortut inissiamik pisinissamut neqeroorfingineqarsinnaapput qujaannarsinnaatitaallutilli, taamaaliornermikkullu ineqarnermut akiliut allanngortinnagu najugaqaannarsinnaallutik.

Pisortat inissiaataat attartortittakkat ikilisarnissaat, taamaalilluni innuttaasut amerlanerusut namminneq ineqalersinnaanissaat siunnersuummi siunertarineqarpoq.

Namminersorlutik Oqartussat 5.500-nit amerlanerusunik attartortittakkamik inissiaateqarput, taakkualu amerlanerpartaat iluarsartuunneqarnissamik pisariaqartitsiviullutik.

Taamaakkaluortoq pisortat inissiaataat taama amerlatigisut ataatsikkut tuniniarneqassappata namminersortut inissianik tuniniaanerannik suniuteqangaassaaq.

Inissianut akiliutit 1,2 milliardit koruuninik qaffassapput, aningaasanut inatsimmi allanngortiterineq 1 milliardit koruuninik allallu 300 millionit koruuninik. Katillugit 2,5

^{Nutaag}
kujataamiu

Naqiterisoq / Udgives af:

Q-offset

Box 378 • 3920 Qaqortoq

Mob. 49 44 60

e-mail: kujataamiu@gmail.com

www.kujataamiu.gl

Akisussaalluni aaqqissuisoq / Ansvarshavende redaktør:
Ib Benjaminsen

Iloqqarneqarnera naqiterneqarneralu / Tryk og layout:
Q-offset v/Ib Benjaminsen

Tunniussiffissaq kingulleq:
Sidste frist for indlevering:

7. november 2024

Normu tulleg saqqummissaaq:
Næste nummer udkommer:

14. november 2024

milliardit koroouit.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiamini arlalinni ineqarnermut akiliutit aserfallatsaaliuinermilu aningaasartuutit imminnut naapertuutinnginnerat sammivaat, siunnersuisoqatigiillu siulittaasuata Torben M. Andersenip ineqarnermut akiliutit qaffanneqarnissaat tikilluaqquai. – Attartortut Namminersorlutik Oqartussanut akiitsoqaleriartorsimapput, maannalu akiligassaminnik akiliisariaqarlutik. Immaqa taamatut misigisimangikkaluarlutik Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartornerminni akiliinikipallaarsimapput. Ineqarnermut akiliutit qaffasisusaat maanna malillugit nunatta karsia inissiat aserfallatsaaliornissaannut naammattumik aningaasanneq ajorpoq, ullumikkullu inissiat tusindilikkuutaat aserfallasimaqaat. Taamaattumik ineqarnermut aqqissuusseqqinnerup ineqarnermut akiliutit equngasumik inissisimanerannik iluarsiinissaa pitsaasorujussuuvoq, taamaalilluni kikkut tarmik takusinnaalissavaat Kalaallit Nunaanni attartorneq qanoq akeqarnersoq, Torben M. Andersen Sermitsiamut oqarpoq.

Ineqarnermut akiliutit ukiut 15-it ingerlaneranni qaffakkiartuarnissaat silatusaarnerusoq Siunnersuisoqatigiit isumaqarput.

– Inissiat taama amerlatigisut iluarsaannissaat suliassarujussuuvoq. Taamaattumik Namminersorlutik Oqartussat kinguaattoorneq ingerlaannaq aqqiisuteqarfegisinnaangilaat, piffissamili ikaarsaariarfiusumi anguniagaq anguniartussaassallugu, Torben M. Andersen oqarpoq.

Politikkikkut sumiginnaaneq attartortunut akisusooq
Iluarsartuussinissamik kinguaattoorneq politikerit ineqarnermut akiliutit politikkikkut sakkugisimammassuk pivoq. Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni ineqarnermut akiliutit 2022-mi januaarip aallaqqaataani qaffanneqaqqinikuunngilaq aatsaallu 2027-mi qaffanneqaqqissalluni. – Politikkikkut sumiginnaaneq attartortut akilissagaat naapertuuppa?

– Politikkikkut isiginnitaaseqarluni qiviaraanni taama isumaqartoqarsinnaavoq. Ineqarnermut akiliut akimit naapertuuttumiit angakkuarnikkut akikinnerulersinneqarsinnaangilaq. Taamaakkaluartoq aserfallatsaaliuineq pinnagu akikinnerulersutullusooq pisimapput, ullumikkullu akiligasarujussuarmik malitseqarluni, Torben M. Andersen oqarpoq.

– Ukiuni 15-ini ineqarnermut akiliut ukiut tamaasa 3,8 procentimik qaffattassaaq, tamannalu peqatigalugu nunatta karsia kommunillu karsia ineqarnermut tapiissutinut aningaasartuutaat qaffakkiartussapput. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu qanoq kinguneqassava?

– Politikkikkut apeqqutaavoq qanoq oqimaqatigiissaarisogassanersoq. Tunngavia eqqarsaatigigaanni akissallit namminneq akiliissapput, taavalu isertitakinnerusut ineqarnermut tapiissutitigit ikiorserneqassallutik, Torben M. Andersen oqarpoq.

Ineqarnermut aqqissuusseqqinneq partiit naalackersuisooqatigiit Inuit Ataqaqatigiit Siumullu akornanni isumaqatigiisutigineqartoq, ineqarnermut akiliutinut nalequttunik tunngaannangilaq aammali attartortut amerlanerit inissiaminnik piginnittut atuutilersinneqassallutik.

Taamaaliorneq siunissami iluarsartuussinissat kinguaattoor-

fiusinnaasut pinngitsoortissinnaavai.

– Illu nammineq pigigukku aserfallatsaaliuineqarsimangippat kisivit eqqugaassaait, Torben M. Andersen oqarpoq.

Qinikkat sullarlunnerat innuttaasut akilissanngilaat
Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni ammaanersiorluni oqallinnermi pineqartoq aamma sammineqarpoq.

Ukiuni 15-ini ineqarnermut akiliutit qaffakkiartuinnarnissaat partiinut naalackersuisooqatigiinnut, Inuit Ataqaqatigiinnut Siumumullu, qineqqusaarnermi ajugaassutaassagunangip-poq, IA-lli oqaaseqartartuata Mariane Paviassen Jensenip, 2021-mi 2022-milu ukiup affaani ineqarnermut naalackersuisuusup, aqqissuusseqqinneq illersorpaa.

– Inissiat akiisa qaffanneqalerterat isumaqatigiissutaasoq isumaqatiginangikkaluqasoq iliuisissatuaasutut isikkoqarpoq inissiammi iluarsartuunneqartariaqartut amerlavallaarput. Inissiat ukiorpassuarni akimikkut nikisinneqartarsimannginnerat maanna kingunipilutsipparput oquttut, ussiit-sut, aserfallassimaqisut innuttaasunut najugaritinneqartut naammagiinneqarsinnaangillat, Mariane Paviassen Jensen oqarpoq.

Illuatungiliuttulli Inuit Ataqaqatigiit Siumullu akuersaaginnarnianngilaat.

– Soorunalimi inissiat oquttut aserfallassimaqisut peqqinnarunnaavissortullu aqqittariaqarpagut, Atassutip siulittaasua Aqqalu C. Jerimiassen oqarpoq.

Naalackersuisooqatigiilli namminersorlutik oqartussat inissiaataasa iluarsaanneqarnerannut 2,5 millionit koroouit ilaannik nunatta karsianit akiliiniarnerat isumaqatiginngilluinnarpaa.

– Qinikkat sullarlussimappata innuttaasunut tamanut akiler-tinniarneqartussaangilaq, Aqqalu C. Jerimiassen oqarpoq. Tassa ineqarnermut akiliutit qaffanniarneqarneranut tunngatillugu oqallinneq suli ingerlavoq.

Maluginiarnarpoq iluarsartuussinissat qineqqusaartoqaler-nerani aallartittut, ineqarnermut akiliutit aatsaat 2027-mi qaffanneqassapput — qinigaaffiup tulliata qiteqqunnerani.

Kikkut tamarmik Qinngorpumi najugaqassanngillat
Ineqarnermut attaveqaasersuutinullu naalackersuisup Hans Peter Poulsenip ukiuni 15-ini ineqarnermut akiliutit qaffakkiartornissaa samminerunagu ineqarnermut aqqissuusseqq-inneq tamakkiisumik, partiit naalackersuisooqatigiit maajimi isumaqatigiissutigisaat, isiginiarneruaa.

– Naalagaaffiup iliusai assigissanngilarput, tassa kalaallit inissiarpassuarnik pilersorneqarnissaamik isumalluuteqaler-sillugit. Namminersorlutik Oqartussat sapinngisamik inis-siaataat ikinnerpaamiissapput, inuillu sapinngisamik amer-lanerpaat namminneq pigisaminnik ineqassallutik, Hans Peter Poulsen Sermitsiamut oqarpoq.

– Benjaminili Sakæusilu Qinngorpumi, inissiat 3,5 millionit koroounik akeqartillugit, namminneq initaarsinnaangillat? – Kikkut tamarmik Qinngorpumi najugaqassanngillat.

Nunaqarfanni illoqarfinnilu mikinerusuni inuppassuit namminneq illuminni najugaqarusupput. Aammalu Nuummi illoqarfinnilu annerni allani attartortumiit piginnittunngor-sinnaasut amerlissallutik, Hans Peter Poulsen oqarpoq.

Har befolkningen en FREMTID?

af *Rainer Permien*

Efter over 20 år i Qaqortoq må erkendes, at Qaqortup Kommunia og senere Kommune Kujalleq endnu ikke har formodet at optimere eller ligefrem tilbyde samfundet en bedre fremtid. Tværtimod får gentagne uheldige dispositioner, med mangel på ledelsesansvar, voksende nedbrydende konsekvenser for befolkningen og dermed stigende sociale udgifter og problemer for Kommune Kujalleq. Kommunen bør erkende, at forskellige og flerartige aspekter gøre sig gældende ved et sammenspil på divergerende områder, der har afgørende indflydelse på en homogen kommune. Hvis disse områder, som skolevæsenet, uddannelser, boliger, børnepasning, administrationen, socialområdet, erhvervet, lærepladser, mv., ikke fungerer eller harmonerer med andre områder, falder korthuset sammen, som vi er vidner til i mange år. Lappeløsninger er ikke måden at løse forskellige problemer på, men kræver mere nødvendige, dyberegående og troværdige forbedringer! Det er bekymrende at følge med i et scenarie for nedgangen i en tidligere blomstrende kommune uden at de ansvarlige, ledelsen, i det mindste forsøger at stoppe blødningen og genopretter samfundet ved at afværge fraflytninger og aktivere kommunens aftagene ressourcer - befolkningen!

Flere generationer af skolebørn har ikke modtaget en lovpålagt basisuddannelse i grundskolen, uden at kommunen har foretaget nødvendige foranstaltninger, hvilket har vanskeligt gjort elevernes videre forløb i uddannelsen, hvor nogle går i stå og andre rejser, for at påbegynde en uddannelse i fremmede byer og sandsynligvis ikke vender tilbage!

Familier måtte afbryde deres ophold i kommunen pga. dårlige boligforhold, børnepasning eller slet skolegang. Andre tilflyttere rejser igen fra byen efter kortere eller længerevarende ophold i utilstrækkelige vakantboliger eller utilfredsstillende arbejdsforhold. Disse elementer er kun nogle af forsømmelser, hvor kommunen med stigende passivitet ind-

tager pladsen som tilskuer?

Erhvervet er stagneret pga. kommunens og samfundets passivitet ved en fraværende støtte til det lokale erhverv!

Hvornår kan forventes tilbudt byggemodne erhvervsgrunde i Qaqortoq, der er én af forudsætninger for udviklingen, hvor en henvisning til umodne byggegrunde synes at være under lavmålet og ikke særligt attraktiv eller tidssvarende med en mangelfuld infrastruktur, der aldeles ikke vækker store interesser for investorer og udviklingssøgende virksomheder? Ligeså fremmer en ny lufthavn ikke intensiteten, ej heller animere lysten for investeringen i et ingenmandsland med fraværende ambitioner fra kommunen, der henleder mistanken til en ikke tilstedeværende realistisk plan for en seriøs interesse af oprigtige og ærlige intentioner, for at støtte alle erhvervsgræne med et tilbud for udviklingen.

Kommunens attituder og stiltiende ignorerende adfærd er bekymrende og det paradoksale i årsagen, fordi ansvaret for mangel på de grundlæggende nødvendige elementer med en to årti lange negativ udvikling i Sydgrønland, er i en betydelig grad, et kommunalt forsømt område!

Kommune Kujalleq bør bestræbe sig på at ansætte faglig kyndige medarbejdere, der kan se en udfordring i at genopbygge en handikappede forvaltning, med et primært mål at udvikle kommunen og etablere velfungerende institutioner for befolkningen.

Kommunens medarbejdere uden faglige kompetencer er placeret på kompetencekrævende arbejdspladser og bør flyttes for give plads til udviklingen, for derved imødegår en stigende konflikt mellem faglige kompetencer og udviklingen af samfundet.

Dermed spørgsmålet, hvem lægger hindringer i vejen eller hvad lægger til hindring for en progressiv målrettet udvik-

ling, er det

ledelsens ambivalente udemokratiske holdninger eller stigende nepotisme, der blokerer for udviklingen i kommunen?

Kommunen bør være bekendt med, at erhvervet har en specifikt vigtig stimulerende funktion i samfundet og er lokomotivet i hvert samfund, både mht. økonomien og befolkningens velfærd med muligheder for udvikle et velfungerende samfund.

For genoprette samfundet blev netop stiftet Erhvervsrådet i december 2018 med medlemmer fra Qaqortoq, Narsaq, Nanortalik og Narsarsuaq. Intentioner var gode, men fallende interesser og mangel på ambitioner sænkede med tiden niveauet!

Med etableringen af ISG i 2020 var formålet at udvikle, rådgive og støtte erhvervslivet i hele kommunen. Dog er det svært i dag at få øje på udviklingen, der burde være sket i den forløbne tid! Et stadig stagneret erhverv bør have vist indikationer for indledende dele af et forløb af opstartsfasen. Desværre får kommunens ambivalente holdning konsekvenser for udviklingen?

Spørgsmålet er på hvilken platform står ISG, der bør styrke én i realiteten ikke eksisterende erhvervsudvikling i kommunen?

Mine gentagende besøg og møder hos ISG har ikke givet mig en forventet støtte med resultatet: Arkivering af mine planer!

Derved fremkommer et åbent spørgsmål, hvilket engagement og intentioner har ISG og / eller erhvervsafdeling, for indfasning og stimulering af en længe ventet og aldeles vigtig og savnet udvikling af erhvervsområdet i hele kommunen?

Erhvervsafdelingen må konstateres som en nedgraderet og anonym irreelle afdeling uden væsentlige innovative ambitioner

eller faglige kompetencer på erhvervsområdet. Hvilken udvikling har afdelingens anonyme personer skabt, når initiativer bliver afvist med ”ingen interesse for kommunen”? Hvilke forudsætninger har en amputeret arrogant og usaglig medarbejder, for kan afvise fremlagte oplæg til projekterne uden at have læst oplægget og der ud over ikke har tilstrækkeligt kendskab til området,

men blankt afviser fremlæggelsen? Er dette indikationen for ambitionsniveauet af en ”faglig ekspertise” og rådgivningen?

Utallige gange har jeg forespurgt om en realistisk erhvervsplan, således også andre interessenter, end det lokale erhverv, får en reel mulighed med planlægningen af deres fremtidige aktiviteter, men indtil videre uden væsentlig troværdig respons, da det er blevet kutyme at svaret udebliver fra myndighederne, hvor andre henvendelser har en ulidelig lang ventetid?

Sandsynligvis har de offentlige kontorer indført et normsæt for ikke at svare på eller behandle borgernes henvendelser og vedskriftlige digitale henvendelser holdes kommunikationsresponsorte bevidst lukket – en fuldstændig arrogant attitude?

HUSK: Myndigheder er lovmæssigt forpligtiget til at svare indenfor 14 dage? HVORFOR indtager kommunen denne autoritær, kyniske og uambitiøse holdning for en bevidst tilsidesættelse af lovmæssige bestemmelser for offentlige myndigheder?

Denne utilstrækkelige måde at korrespondere med respektive personer i forvaltninger er medvirkende til, at flere projekter er opgivet og planlagte aktiviteter kasseret, der kunne have givet et positiv islæt mod arbejdsløsheden, samt ville have været til hjælp for igangsættere tilmed nogle større tiltag på erhvervsområdet i kommunen! Et nyt erhverv kunne have slået dørene op og skabt flere arbejdspladser i og udenfor Qaqortoq, men forvaltningens inkompetence har forhindret opstarten for altid?

Forvaltningernes arrogante attituder fremmer afgørende ikke et spæde samarbejde for udviklingen og frastøder ligefrem villige investorer med et engagement som partner eller medejer i etableringen af nyt erhverv i Sydgrønland!

Kommunens mangel på faglighed og holdninger, der kompromitterer erhvervstiltagende tilmed ISG for yderlige erhvervsfremstød, hvormed alle andre eventuelle tiltag, i hver tilfælde fra min side, anses for at være hypotetisk!

Proaktive og innovative personer ville ikke have nogle betænkeligheder for at etablere firmaer og tiltrække samarbejdspartnere med kontakter i erhvervet ude fra, hvor forudsætningen er, at de offentlige institutioner danner grundlaget for udviklingen!

Det er netop kommunens varemærke ”ingen respons”, der obstruerer udviklingen i Kommune Kujalleq! Progressive dygtige fagkyndige personer kan se positive elementer i en erhvervsudvikling i Sydgrønland, der økonomisk og med et nyskabende erhverv kan styrke samfundet i kommunen.

Derfor er det uforståeligt, at kommunen ignorerer og afviser private initiativer med nedværdige kommentarer – hvorfor antager denne negative attitude med en modvilje for at skabe noget nyt i kommunen?

Et gammel ordsprog siger -vi kan ikke høste frugter, vi ikke har sået-, hvor kommunen stadig prøver på at høste – sølsom!

Hvorfor ikke investere og i samme tråd udvikle kommunen, hvor ambitioner bør være en bedre og innovative kommune?

Det er desværre en ond cirkel kommunen selv har manøvreret sig i, idet de ansvarlige politikker og ledelsen formentlig endnu ikke er klædet på, for at forme en fremtidsorienteret udvikling i kommunen, men har i højeste grad kun promoveret dem selv?

Inatsimmut siunnersuut mianersoqqussu- taavoq: Ineriartorneq unittoorsinnaavoq

Takornariartitsinermut inatsit nutaaq maannatut isik-koqartoq akuerineqarpat Kalaallit Nunaata ilaani takornariartitsisarnerup ajornarsinneqalernissaa, umiarsuit takornariartaatit takornariartitsisartut kattuffiata, AECO-p, ernumassutigaa.

Umiarsuarnut takornariartaatinut minnerusunut – umiarsuarnik takornariartaatinik ilisimasassarsiortunik taaneqartartunut – AECO kattuffiuvoq, takornariartitsinermullu inatsimmi nutaami, maanna Inatsisartuni suliarineqartumi, immikkoortut ilaat kattuffiup ernummatigai.

Nunap ilaani takornariaqarnermik ineriartortitsinissamut inatsit akornutaalluinnarsinnaasoq kattuffik naliliivoq, assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni inoqarfiunngitsuni ingerlatseqatigiiffiit takornariartitsitillutik namminneq pinngortitamut missinnaajunnaassammata, gummibådimi angalasinnaajunnaassammata imaluunniit qaannamik angalasinnaajunnaassammata, tamakkulu tikeraaminnut pingaaruteqarluinnartuunerarpai:

- Illoqarfiit inoqarfiillu minnerit tikeraassagaanni ungasisumut angalasiaqarneq takornartaanngilaq, tamannalu iluatsissappat aqqutaani inoqarfiunngitsuni takornariartitsinermulluunniit aqqissuussaaffiunngitsuni sammisaqartitsinisaq pingaaruteqarluinnarpoq, Anders la Cour Vahl, AECO-mi pisortap tullia, Sermitsiap aviisiani isumaliutersuummi allappoq.

Misigisassat pingarnerit unitsinneqarsinnaasut

Naak isikkivik umiarsuarmit takullugu kusanarluinnaraluartoq, ilaasut ullorpaaluit niusinnaanngippata angalanermik tuniniaanissaq ajornarluinnassasoq itisiliivoq.

- Tamanna piviusunngussappat issittumi takornariartitsinermi Kalaallit Nunaat tikitassani pilerinarnerpaajunnaarluni Islandimit Canadaliarnermi aqqusaaginngassanngorataannaavoq. Allatut oqaatigalugu, inoqarfinnut minnernut aammalu Nunatta kujataata kitaanut tikittarnerit ikilerujussuarnerannik, tикиneqartarunnaavinnerinilluunniit kinguneqararsinnaavoq, Anders la Cour Vahl allappoq.

Nathanielsen: Angusaqarluarusussuseq naleqquppoq

Inuussutissarsiortinermut naalakkersuisoq Naaja H. Nathanielsen (IA) Sermitsiamut ilisimatitsivoq inatsit umiarsuarnut takornariartaatinut sunniuteqarnissaa ilumoortoq, taakkumi Kalaallit Nunaanniinnerminni takornarianut namminneq atorlutik atorlugit angalatitsisinnaajunnaassanerpai:

- AECO-p ernumassutai paasilluarsinnaavakka. Sumiiffinni

tamani angalaffigisaminni pisussaaffimmik naammassinninnisaq ajornakusoortissavaat. Aappaatigulli takornariaqarnerup najukkami aallaaveqarnissaa qulakkeerniarlugu politikikkikut ersarissumik angusaqarluarusussuseqartoqarpoq. Angusaqarluarusussuseq tamanna naleqquttuosoraara, Naaja H. Nathanielsen Sermitsiamut allakkatigut akissuteqarluni oqarpoq.

Akuersissutinik piumasaqaatip ukiuni marlunni atuutsineqartalernissaa aammattaaq innersuussutigaa:

- Ukiuni marlunni taakkunani umiarsuaatileqatigiiffiit takornarialerisunik angalatitsisunik ilaasuminnut angalatitsinissamik isumaqatigiissuteqarsinnaapput. Kalaallit kulturiata takutinissaa anguniagaappat, sumiiffinni amerlanermi taamaaliortoqarsinnaanissaa ilimagaara.

Immikkut akuersissuteqarnissamut ammasoq

Naaja H. Nathanielsenilli ingerlatseqatigiiffiit nunap ilaani inoqarfiunngitsuniittut immikkut akuersissutinik tunineqarsinnaanissaat ammaffigaa.

Umiarsuarnik takornariartaatiliutillit inatsisissatut siunnersuummi periarfissaat ima eqikkarpai:

Najukkami angalatitsisunit angalatitsinissamik pisisinnaapput.

Umiarsualivinni assigiinngitsuni angalatitsisinnaasunik inniminniinnaapput.

Ingerlatseqatigiiffiit najukkami pisiumanngikkunik, isumaqatigiissutit atuutilerneranit ukiut marluk ingerlanerini najukkami ingerlatseqatigiiffimmik kalaallinit pigineqarnerpaamik pilersitsinissamut periarfissaqarput.

- Najukkami angalatitsiveqarfiunngitsuni periarfissat misissorusuppavut, kikkulli tamarmik inatsisit malillugit iliuuseqartariaqarput, Naaja H. Nathanielsen oqarpoq.

Najukkami takornariaqarnerup ingerlanneqarnissaanik takornariaqarnerullu najukkami pissarsiffiqequeqarnerunissaanik anguniagaqarnermut immikkut akuersissuteqartoqarnerit akornutaannginnissaat ingammik eqqumaffiginiarpai:

- Taamaattumik tamassuma naammassisnaanissaa neriorsuutigisnaanngilara, maannali siunnersuutit Inatsisartunut ingerlateqqitassavut misissorpavut, Naaja H. Nathanielsen oqarpoq.

Takornariartitsinermut inatsisissatut siunnersuut novembarip 15-ianni aappassaaneerseqassaaq.

Aatsitassarsiorneq pillugu saqqummersitsineq iluatsilluarpoq

Kommune Kujallip suliniuteqarluarneratigut aatsitassarsiorfiit neriunaateqarluartut Nanortalimmi, Qaqortumi Narsamilu saqqummiunneqarnerat iluatsilluarpoq.

Kommune Kujallermi sapaatip akunnerisa 37-anni aatsitassarsiorneq pillugu saqqummersitsinermi, aatsitassarsiorlut aamma inuussutissarsiorlut akunnerminni suleqatigiinernerunissaat aammalu aatsitassarsiorfiit pisariaqartitaasa innuttaasunik qanimit ilisimaneqarnerulernissaat siunertaapput.

-Aatsitassarsiorfiit neriunaateqarluartut ataatsimoortillugit suliffeqarfinnut innuttaasunullu saqqummiunneqarnerat iluarisimaarpara, aamma Nanortalimmi saqqummersitsisoqarnerani Majoriamit inuusuttut peqataanerat maluginiarpara nuannaartigalugulu. Ataatsimut isigalugu saqqummersitsinermi suliffeqarfiit takkuttut amerlanerusinnaagaluarput, aatsitassarsiorfiimmi eqqarsaatigalugit suliffissat 500-t misaaniittut amerlanerpaat kommunisinnerusunik inuttalorsorneqarnissaat kissatiginaqimmat, Kommune Kujallermi borgmesteri, Stine Egede aqqissuussamut iluarisimaarinnilluni oqarpoq.

Saqqummersitsinermi aatsitassarsiorfiit neriunaateqarluartut tassa kultisiorfik Nalunaq (Amaroq Minerals), Amitsumi aqerluusassaqarfik (greenRoc Mining) aamma Killavaat Alannguanni aatsitassat qaqtigigoortut (Tanbreez Mining) innuttaasunut inuussutissarsiorlutunullu saqqummiunneqarput.

-Aatsitassarsiorfiit pilersinniarnerini aamma tunisassiornerini aningaasat amerlasuut kaajalukaartinneqartarput.

Taamaattumik Kommunimi sulisinnaasut suliffeqarfiillu sapinngisamik akuunissaat aningaasaqarniarnermut ineriartormullu annertuumik sunniuteqarsinnaavoq.

Angusaqarluarissamut ilinniarneq suliassanullu piukkunnarsameq aqutissaapput, tamanna inunnut ataasiakkaanut suliffeqarfinnullu atuuppoq, Ujarassiooq aatsitassarsiornerlu pillugu saqqummersitsinermi aqqissuusseqataasoq, Ole Christiansen oqarpoq nangillunilu...

-Soorlu Amitsumi aqerluusassaqarfiata sanaartornissaa 1 mia. kronenik naleqassanaginneqarpoq, ukiut marluk ilu-anni pisussaq. Taamaattumik annertunerpaamik peqataanarutta suut eqqumaffigissanerlugit piareersarnissamut piffissaavoq. Taamaattumik Kommunip suliniutaa ingerlaqqittariaqarpoq, inuiaqatigiinnut suliffeqarfinnullu iluaqutaasumik piareersarluni suliniuteqarnikkut, Ole Christiansen nagasiivoq.

Kommune Kujallermi pisuussutit umaasut amerlaqaat, matumani kommune suleqatigiissitaliorsimavoq periarfissanik nutaanik misissuisussanik. Ilisimasat nutaat iliuusissatut pilersaarusiormut toqqammaviliisuussapput kingornalu suleqatigiinnissanik sullissinissanillu isumaqatigiissusiornivinnut toqqammaviliisuussallutik.

Aatsitassat piujuartitsinermik tunngaveqarluni atorneqarnissaat Kommunimit anguniagaavoq, tamatumalu saniatigut inuussutissarsiornikkut soqutigisat allat kommunip isumagiartussaavai.

INI A/S og SIK er skeptiske overfor ny lejer-til-ejerordning

Naalakkersuisuts forslag om at omdanne offentligt ejet boliger til ejerboliger, møder skepsis hos INI A/S og SIK, der frygter, at ejere vil få afslag til boliglån på grund af renoveringsefterslæbet

Grønlands Selvstyres boligselskab INI A/S og lønmodtagerorganisationen SIK deler bekymringer i forhold til Naalakkersuisoq for Boliger og Infrastruktur, Hans Peter Poulsen, Siumuts, forslag om at omdanne offentligt ejet boliger til ejerboliger.

Både når det gælder lejeres mulighed for at finansiere et boligkøb og med hensyn til renoveringsefterslæbet i offentligt ejet lejligheder, som en ny ejer skal overtage ved køb af boligen.

SIK skriver i deres høringssvar til ændring af Inatsisartutlov om andelsboliger:

”SIK er velvidende om, at mange familier, som er på SIK overenskomster, stadig ikke har muligheder for at kunne finansiere køb af deres lejlighed til andelsbolig”.

”Det er anført, at boligerne forventes omdannet og solgt som de er og forefindes. Der forventes ikke foretaget renovering eller istandsættelse af den samlede ejendom eller de enkelte lejligheder”.

Købere overtager renoveringsefterslæbet

INI A/S henviser i deres høringssvar til Departement for Finanser og Ligestillings redegørelse ”Det nødvendige vedligehold”, der udkom i 2023, hvor det fremgår, at Selvstyret råder over 5.519 boliger med et samlet bruttoareal på 355.598 kvadratmeter med milliardstore finansieringsbehov til vedligeholdelse.

”Alene for Selvstyrets udlejningsboliger er vedligeholdelseefterslæbet på 3,8 milliarder kroner der ved en maksimal indsats kan blive nedbragt over 10 år. Vælges en tidshorison på 15 år er finansieringsbehovet cirka 5 milliarder kroner, og vælges en tidshorison på 20 år stiger finansieringsbehovet til 6,2 milliarder - 6,3 milliarder kroner”, står der i redegørelsen ”Det nødvendige vedligehold”.

I redegørelsen er der også foretaget en udregning af værdien for vedligeholdelseefterslæbet per kvadratmeter afhængigt af tidshorisonerne på 10, 15 og 20 år, der med lovforslaget overdrages til en ny ejer.

”En bolig består i gennemsnit af et areal på 64,4 kvadratmeter og vil således skulle overtages med vedligeholdelseefterslæb på fra 688.193 kroner til 1.131.896 kroner afhængigt af tidshorison for nedbringelse af efterslæbet”, skriver INI A/S.

INI A/S gør også opmærksom på at de nye ejere bliver ansvarlig for vedligeholdelsen af boligerne, indvendigt påhviler det ejeren direkte, udvendigt ejerforeningen eller andelsforeningen, som skal foretage vedligeholdelse, når det er nødvendigt.

”Den nye ejer må således se en umiddelbar stigning i sin husleje på 30 procent (20 procent fra kapitalafkast + 51 procent fra manglende henlæggelse til PPV), hvis loven skal overholdes, og herudover skulle tillægge rente og afdrag af egenfinansieringen af købet på boligen.”

Risiko for afslag til boliglån

Det kan blive svært for de nye ejere at betale for renoveringsomkostningerne, mener SIK.

”Unge under 30 år, såfrem de unge, har en bolig, kan dette

betale sig i længden om at købe lejebolig til andelsbolig. Men SIK er velvidende om at der er et stort renoveringsefterslæb hos offentlige lejeboliger, og dette kan i længden

blive svært at afvikle renoveringsomkostningerne for den enkelte lejer”, skriver SIK.

INI A/S vurderer, at renoveringsefterslæbet kan hindre et banklån.

”Ved en hel eller delvis bank eller realkredit finansiering af egenfinansieringsandelen, er pengeinstituttet forpligtet til at foretage en grundig kreditvurdering af kunden. Dette indebærer en nøjere vurdering af, hvorvidt kunden efterfølgende vil kunne honorere sin andel af finansieringen af vedligeholdelsesefterslæbet, der for den konkrete bolig skal være oplyst i salgsprospektet. ”

”Det er INIs vurdering, at dette for størstedelen af selvstyrets lejere vil give anledning til et afslag på ønske om bank eller realkreditfinansiering med mindre, vedligeholdelsesefterslæbet på den konkrete ejendom er af et meget beskedent omfang”, skriver INI i høringsvaret, og opfordrer til at Selvstyret og kommunerne nøje overvejer tempoet for salg af omdannede boliger, før de sætter hele apparatet i gang med at få udarbejdet prospektmaterialer for de enkelte ejendomme.

”Hvis kun ganske få i en udlejningsejendom ønsker at købe, hænger den nuværende boligejer på de resterende boliger i foreningen med de nuværende lejere, som lejere, og vil skulle betale for overholdelse af den nye lovgivning med hensyn til PPV-opkrævning samt iværksættelse af de vedligeholdelsesopgaver”, der er nødvendige, skriver INI A/S i sit hørings svar.

Arssarnerit

- elteknik for fremtiden
- Siunissami innaallagisserineq

El-installationer	Sikringsanlæg
Industri-installationer	Patient- og nødkald
Service	Brandalarm anlæg
Skibs-installationer	Maskinelektro
Data-installationer	Termografering
Kommunikation	Hvidevarer
Antenneanlæg	Storkøkkener
Elevatore	Døgnvagt
Belysningsteknik	El butik

Stort udvalg i lamper og hårdehvidevarer

*Qinigassaqaqluortoq qullinik errorsiviit
nillataartitsiviit allallu*

Arssarnerit A/S
Jaraatooq B-1305
3920 Qaqortoq
Tlf: 642030
www.arssarnerit.gl
qaqortoq@arssarnerit.gl

Qaqortoq afd.

tlf. 483500

Vagttlf.: 494530

Stine Egede: Takornariaqarnermut ikior- siissutinik itigartitsineq ilungersunartorsiortitsisoq

Inatsisartuni amerlanerussuteqartut takornarialerisunut ukiup ilaani sikorsuarnit annertuumik eqqugaasimasunut ikiorsiissutisinissamut itigartitsinissamik aalajangererat Kommune Kujallermit paasiuminaatsineqarpoq.

Februaarip qaammataani sikorsuit takkutiaarput juulillu 17-ata tungaanut sikorsuaqarluni, Nanortalik Qaqortorlu sikorsuarnit eqqugaanerpaapput. Tamatuma malitsigisaanik umiarsuit takornariartaatit 30-t tikinnissaraluaat taamaatiinarnearput, nunallu immikkoortuani attaveqaatitigut ima ilungersunartorsiortitsoqartigaq allaat Naalackersuisut assartuinikkut periarfissat qulakkeerniarlugit qulimiguulinik allanik atortitsisariaqarsimalluni.

Ukioq manna Kujallermi umiarsuit takornariartaatit aatsaat taama amerlatiginissaat naatsorsuutigineqarpoq. Takornarialerisut amerlasuut umiatsianik, umiarsuarnik businillu nutaanik pisaajortorput, amerlanerusunik atorfinittisippit kiisalu suliffeqarfimminnik annertusaasimallutik, takornariat amerlassanganineqartut sullissinnajumallugit.

Ajoraluartumik sikorsuaqarnerata malitsigisaanik umiarsuit takornariartaatit 30-t tikinngitsoorput, tamannalu takornarialerisunut annertuumik aningaasanik annasaqartitsivoq.

Takornariaqarnermut kingunerluuteqartitsineq

Takornarialerisunut nutaanut umiatsianut, bussinut atortusanillu allanik annertuumik aningaasaliissuteqarsimasunut eqqugaanerpaapput. Tamatumalu malitsigisaanik suliffeqarfiutiminnik matuseratarsinnaapput.

"Ajornerpaamik pisoqassappat takornarialerisut nutaat amerlasuut suliffeqarfiutiminnik matusissapput. Massakkut mittarfitaassatsinnut piareersarnitsinni takornariaqarnitta ineriartortinneqarneranut annertuumik kinguarsaataassaga-

luarpoq" bormesteri Stine Egede oqarpoq.

Takorniaqarneq kujataata siunissamut pilersaarutaanut pingaruteqartumik inissisimasuusoq erseqqissaatigaa, aammattaaq tapersersorneqarnissaanik pisariaqartitsoqarnera eqqaallugu: "Takornariaqarneq annertuumik naatsorsuuteqarfisimavarput, takornarialerisugut takornariat tikerannissaannut periareersarniarlutik annertuumik suliniuteqarsimapput Kisianni taama ajutoortorqartillugu ikiunngikkutisigit ataatsimoorluta anguniakkatsinnut ajalusoortitsinnaavoq."

Aningaaseriviit aningaasaliisullu ilungersunartorsiormut paasinnipput

Inatsisartuni itigartitsisoqaraluartoq Naalackersuisut, aningaaseriviit aammalu Nalik Ventures pisoq ilungersunaraat. Suliffeqarfiit sunnerneqartut akiligassaannik akilersuinerannillu kinguartsippit aningaasatigut oqimaatsorsiornerat oqilisaaviginiarlugit.

"Pisoq COVID-19-ip pinerasut immikkuullaritsigaaq, inunniillu pilersitaagani. Ajornartorsiut manna aaqiiviginngikkutsigu piffiit takornarialeriffiusussat kujataani piareersimaffiginngitsooratarsinnaavarput, naatsorsuutigaarpullu suli amerlanerusut takornariartussaasut", borgmesteri kalerriivoq.

Råstofmessen blev en succes

Gennem Kommune Kujalleqs gode indsats blev præsentationen af 3 potentielle miner en succes.

Formålet med råstofmessen, der blev afholdt i Kommune Kujalleq i uge 37 var at skabe bedre samarbejde og netværk mellem råstofselskaberne og de lokale erhvervsdrivende, og at forbedre af borgernes kendskab til råstofselskabernes behov.

-Jeg er yderst tilfreds med præsentationen af de potentielle miner overfor erhvervslivet og borgerne, og jeg har også bemærket med tilfredshed at der var god deltagelse fra Majoriaq i forbindelse med arrangementet i Nanortalik. Generelt kan der være bedre fremmøde af erhvervslivets aktører eftersom planlagte ca. 500 nye arbejdspladser ønskes besat af lokale arbejdstagere, siger Kommune Kujalleqs borgmester, Stine Egede, der er tilfreds med messen. 3 potentielle miner, nemlig Guldminen i Nalunaq (Amaroq Minerals), mulig grafit mine i Amitsoq (greenRoc Mining) samt sjældne mineraler i Killavaat Alannguat (Tanbreez

Mining) blev præsenteret over det lokale samfund og erhvervslivet.

-Der bliver genereret en betragtelig økonomi i forbindelse med oprettelsen og driften af miner. Derfor kan mest mulig deltagelse af de arbejdsdygtige og erhvervslivet kan betyde meget for økonomisk vækst og udvikling. Succesen er også betinget af uddannelse og opkvalificering af arbejdskraften, det gælder både for de enkelte medarbejdere og virksomheder, siger geolog og medarrangør af minemessen, Ole Christiansen og fortsætter...

-For eksempel konstruktionen af grafitminen i Amitsoq forventes at koste 1 mia. kr. og vil tage 2 år. Derfor er det tid til at planlægge, hvad vi skal være opmærksom på, hvis vi skal have optimal deltagelse. Derfor bør kommunens initiativ følges op med en god forberedelse, som vil gavne det lokale samfund og erhvervslivet, afslutter Ole Christiansen. Kommune Kujalleq har store forekomster af ikke levende ressourcer. Kommunen har nedsat en arbejdsgruppe, der

skal undersøge mulighederne for nye tiltag. Ny viden skal danne grundlag handlingsplaner og efterfølgende aktivering af konkrete samarbejds- og serviceaftaler.

Målsætningen i Kommunens er udnyttelse af mineraler på bæredygtige vilkår, kommunen skal på samme tid også varetage interesser for andre erhverv.

Politiker om 15 års huslejestigninger – En stor, men nødvendig kamel at sluge

Grønlands Økonomiske Råd finder det nødvendigt at gå efter kostægte huslejer

Det sendte seismiske rystelser gennem de sociale medier, da naalackersuisoq for boliger og infrastruktur Hans Peter Poulsen, Siumut, varslede huslejestigninger i Selvstyrets udlejningsboliger på 3,8 procent i hvert eneste af de 15 år mellem 2027 og 2042.

De voldsomme stigninger skal indhente renoveringsefterslæbet, som er opgjort til 2 ? milliarder kroner. Endemålet er kostægte huslejer, som bliver afbødet af øget boligsikring til de laveste indkomster.

Koalitionspartierne Inuit Ataqatigiit og Siumut indgik i maj en boligreform, som oppositionspartierne Naleraq, Demokraatit og Atassut kritiserer i skarpe vendinger.

Naalackersuisuts fremsætter dele af boligreformen på efterårssamlingen, blandt andet et vidtgående forslag om at omdanne den offentlige boligpulje til andels- eller ejerboliger.

Tidligere har lejerne selv skullet tage initiativ til at opnå ejerskab over deres bolig, men med forslaget kan Selvstyret og kommunerne på eget initiativ stifte en andelsforening eller ejerforening. De nuværende lejere får tilbudt at købe deres bolig, men de kan også takke nej, hvorefter de bliver boende til en uændret husleje.

Hensigten med forslaget er at nedbringe antallet af offentligt ejede lejeboliger, så flere borgere boligforsyner sig selv. Selvstyret råder over 5.500 udlejningsboliger, hvoraf langt de fleste er det rene håndværketilbud. Alligevel vil det have en voldsom effekt for det private boligmarked, at så mange

offentlige boliger potentielt bliver sat til salg på en gang.

Huslejestigningerne kommer med 1,2 milliarder kroner, omrokeringer på finansloven med en milliard kroner og andre poster med 300 millioner kroner. I alt 2 ? milliarder kroner.

Grønlands Økonomiske Råd har i flere rapporter beskæftiget sig med misforholdet mellem husleje og vedligehold, og rådets formand Torben M. Andersen hilser de varslede huslejestigninger velkomne.

– Lejerne har dybest set oparbejdet en gæld til Selvstyret, som de nu skal indfri. Selv om de måske ikke oplever det på den måde, så har de reelt betalt for lidt for at bo til leje i Selvstyrets boliger. Landskassen får med det nuværende huslejeniveau ikke tilstrækkelig med penge til at vedligeholde boligerne, og i dag står vi med flere tusinde boliger i en meget dårlig stand. Det er derfor meget positivt, at boligreformen får rettet op på skævheden i huslejen, så alle kan se, hvad det egentligt koster at bo til leje i Grønland, siger Torben M. Andersen til Sermitsiaq.

Rådet finder det fornuftigt at sprede huslejestigningerne over 15 år.

– Det bliver en meget omfattende opgave at renovere så mange boliger. Derfor kan selvstyret ikke med et fingerknips indhente efterslæbet, men er nødt til at bruge en overgangsperiode for at nå målet, siger Torben M. Andersen.

Politisk svigt koster lejerne dyrt

Renoveringsefterslæbet er først og fremmest opstået, fordi politikerne har brugt huslejen som et politisk redskab. Det nuværende huslejeniveau i Selvstyrets boliger har været fastfrosset siden 1. januar 2022, og det vil først stige igen i

2027.

– Men det er vel ikke retfærdigt, at lejerne skal betale for et politisk svigt?

– Det kan man mene, hvis man tager de politiske briller på. Man kan i hvert fald ikke med et trylleslag gøre det billigere at bo til leje, end hvad det reelt koster. Alligevel har man fået det til at se ud som om, at det er billigere ved at forsømme vedligeholdelsen, men så står man i dag med en meget stor regning, siger Torben M. Andersen.

– Huslejen stiger 3,8 procent hvert eneste år i 15 år, og samtidig stiger landskassens og kommunekassens udgifter til boligsikring. Hvad får det af betydning for samfundskønomien?

– Det er et politisk spørgsmål, hvordan det præcis skal balanceres. Grundlæggende må dem, der har råd, selv betale, og så må man tage hånd om de laveste indkomster gennem boligsikringen, siger Torben M. Andersen.

Boligreformen, som er aftalt mellem koalitionsparterierne Inuit Ataqatigiit og Siumut, rummer ikke alene kosttægte huslejer, men også en større del af lejerne som ejer af deres bolig.

Og det kan være med til at modvirke et fremtidige renoveringsseftersløb.

– Hvis du selv ejer boligen, er det kun dig selv, som det går ud over, hvis vedligeholdelsen bliver forsømt, siger Torben M. Andersen.

Politisk fejl må ikke ramme befolkningen

De seismiske rystelser forplantede sig til Inatsisartuts åbningsdebat på efterårssamlingen.

15 års konstant stigende huslejer er næppe en vindser for koalitionsparterierne Inuit Ataqatigiit og Siumut i den nært forestående valgkamp, men IA's ordfører Mariane Paviassen

Jensen, som var naalakkersuisoq for boliger i et halvt års tid i 2021-22, forsvarer alligevel reformen.

– Huslejestigninger bliver en stor kamel at sluge, men det ser ud til at være den eneste løsning, fordi vi ikke længere vil acceptere, at mange års huslejestop har betydet utætte og forfaldne boliger med skimmelsvamp, siger Mariane Paviassen Jensen.

Men så let lader oppositionen ikke Inuit Ataqatigiit og Siumut slippe.

– Selvfølgelig skal vi løse problemerne med gamle, nedslidte og usunde boliger, siger Atassuts formand Aqqalu C. Jerimiassen.

Men han er lodret uenig med koalitionen, som lader landskassen betale den ene af de 2 ? millioner kroner til renovering af selvstyrets boliger.

– Det skal ikke være penge fra borgernes lommer, som betaler prisen for politikernes fejl, siger Aqqalu C. Jerimiassen.

Så det sidste ord om huslejestigningerne er ikke sagt endnu. Og det er værd at bemærke, at renoveringsindsatsen begynder tæt på den nært forestående valgkamp, mens huslejestigningerne først starter i 2027 – midtvejs i den nye valgperiode.

Ikke alle skal bo i Qinngorput

I stedet for at fokusere på 15 års huslejestigninger vælger naalakkersuisoq for boliger og infrastruktur Hans Peter Poulsen at se på den samlede boligreform, som koalitionsparterierne indgik i maj.

– V skal ikke gøre som staten, som gjorde grønlænderne afhængige af de store boligblokke. I stedet skal Selvstyret eje så få boliger som muligt, mens så mange som muligt skal eje deres egen bolig, siger Hans Peter Poulsen til Sermitsiaq.

– Men Benjamin og Sakæus får aldrig foden under eget bord i Qinngorput, hvor en ejerlejlighed koster 3,5 millioner kroner?

– Alle skal ikke bo i Qinngorput. Der er mange, som gerne vil bo i deres egen bolig i byderne og de mindre byer. Til gengæld kan flere og flere gå fra lejer til ejer i Nuuk og de andre store byer, siger Hans Peter Poulsen.

Sydgrønlands El ApS

V/ Per Holm

Alt I El udføres

Per Holm 49 45 19

Jørgen Andreassen 49 46 58

Værksted 64 34 81

E-mail: sydel3920@gmail.com

Postboks 527 • 3920 Qaqortoq

INI A/S-ip SIK-llu attartortuuner- miit piginnittuunermut aaqqis- suusaaq nutaaq qularaat

Naalakkersuisut inissiat pisortanit pigineqartut nammineq pigineqarsinnaalersillugit siunnersuutaat INI A/S-imiit SIK-miillu qularutigineqarpoq.

Iluarsartuussinissamik kinguaattoorneq pissutigalugu ineqarnermut taarsigassarsinissamut itigartitsisoqartarnissaa taakkua ernummatigaat.

Namminersorlutik Oqartussat inissiaatileqatigiiffiata INI A/S-ip aamma sulisartut kattuffiata SIK-p Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalakkersuisup Hans Peter Poulsenip, Siumut, inissiat pisortanit pigineqartut nammineq pigineqarsinnaalernissaat pillugu siunnersuutaa ernummatigaat. Attartortut inissiamik pisinissamut aningaasartuutissaannut tunngatillugu aamma inissiat pisortanit pigineqartut iluarsaanneqarnissaannut kinguaattoorutaasut piginnit-tunngortup inissiamik pisinermi akisussaaffigilernissaat eqqarsaatigalugit.

SIK-p inissiat attartortittakkat pillugit Inatsisartut inatsisaa-ta allangortinneqarnissaanut tusarniaanermut akisummini ima allappoq:

“SIK-p nalunnigilaa ilaqutariippasuit SIK-p isumaqatigiis-sutaa aallaavigalugu aningaasarsiallit, inissiamik attartorsi-masaminnik piginneqataassutimik pisinissamut suli aningaasassaqaangitsut.”

“Inissiat allangortinnagit taama itsillugit tunineqartarnissa-at allassimavoq. Inissiat tamakkiisut eqqarsaatigalugit inis-sialluunniit ataasiakkaat eqqarsaatigalugit iluarsaassinissaaq nutarsaanissarluunniit naatsorsuutigineqaangilaq”.

Iluarsartuussinissamut kinguaattoorutit pisisut akisussaaffigilissavaat

INI A/S-ip tusarniaanermut akisummini Aningaa-saqarner-mut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfiup 2023-mi pilersaarusiorneq pillugu nassuiaataanni “Pisariaqartumik iluarsartuussinermut” innersuussivoq, tassanilu allassimavoq Namminersorlutik Oqartussat inissianik 5.519-inik katillugit 355.598 kvadratmeterinik angissusi-limmik pigisaqartut aserfallatsaaliuiner-mullu milliardikkaa-nik aningaasaliissuteqartariaqartut.

”Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa attartortittakkat aserfallatsaaliornissaannut kinguaattoorutit 3,8 milliardit koruuniupput, taakkulu annertunerpaamik iliuseqarfigineq-arpata ukiut qulit ingerlaneranni aserfallatsaaliorneqarsinna- assasut. Ukiut 15-it ingerlaneranni aserfallatsaaliorneqas-sappata 5 milliardit koruunit missaanniittut pisariaqartinne-qassapput, ukiullu 20-t ingerlaneranni aserfallatsaaliorne-qassappata 6,2 milliardit koruunit - 6,3 milliarder koruunit pisariaqartinneqassapput”, nassuiaammi ”Pisariaqartumik iluarsartuussineq”-mi allassimavoq.

Aammattaaq nassuiaammi naatsorsorneqarsimavoq inissiat nutaamut piginnittunngortinneqarpata, ukiut qulit, 15-it 20-llu ingerlaneranni aserfallatsaaliineqarnissaannut aningaasat pisariaqartinneqartussat naatsorsorneqarput.

”Inissiaq agguaqatigiissillugu 64,4 kvadratmeterisut angis-suseqarpoq, taamaattumillu aserfallatsaaliornissamut kinguaattoornerit 688.193 koruunit 1.131.896 koruunillu akor-nanni akeqarsinnaapput, piffissaq aserfallatsaaliornissamut kinguaattoornerup qaangernissaanut atugassaaq apeqqutaal-luni,“ INI A/S allappoq.

Piginnittut nutaat aserfallatsaaliinissamut akisussaaffimmik

tiguminnilissasut INI A/S-ip tikkuarppaa, inip ilua piginnit-tup nammineq akisussaaffigissavaa, silataalu piginneqati-giiffiup pisariaqarfiani iluarsartuussinermik isumaginnittar-tussap akisussaaffigissallugu. "Inatsit malinneqassappat piginnittup nutaap ineqarnermut akiliutaa 30 procentimik qaffassaaq (20 procenti piginnittut ilanaarutissanut + 51 procenti PA-mut immikkoortitsisimanginnermut), taakkua saniatigut ineqarnermut taarsigassarsianut erniat akiliutillu aamma akilerneqartassallutik."

Ineqarnermut taarsigassarsiat itigartinneqarsinnaasut
Piginnittunngortussat iluarsaassinermut aningaasartuutit akileruminaatsissinnaagaat SIK isumaqarpoq.

"Inuusuttut 30-t inorlugit ukiullit, ineqarunik, piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu inissiamik attartortittakka-mik pisineq imminut akilersinnaavoq. SIK-lli nalunngilaa pisortat inissiaataat attartortittakkat iluarsaanneqarnissaa-nut kinguaattoorfiusorujussuusut, tamannalu piffissaq unga-sinnerusoq eqqarsaatigalugu attartortunut ataasiakkaanut iluarsartuussinermut aningaasartuutit akileruminaassinna-ammata," SIK allappoq.

Aserfallatsaaliinermut kinguaattoorfiusut pissutigalugit aningaaserivimmit taarsigassarsinissamut itigartitaasoqar-sinnaasoq INI A/S-ip naatsorsuutigaa.

"Nammineerluni aningaasaliinissamik aningaasanik tamak-kiisumik ilaannakuusumilluunniit aningaaserivimmit ima-luunniit realkreditimit aningaasaliinaraanni, aningaasari-viup pisussaaffigaa atuisup akiliisinnaassusianik sukumiisu-mik nalilersuinissaq. "

"Tamatumunnga ilaavoq pisisup aserfallatsaaliuiner-mi kin-guaattoorutit, inissiamut aalajangersimasumut tunngatillugu

tuniniaanermut nalunaarummi allassimasussap, aningaasa-liiffiginissaanut akisussaanerminik naammassinnissinnaane-ranik sukumiinerusumik nalilersuinissaq."

"INI-p naliliineratigut tamanna Namminersorlutik Oqartus-sat attartortuisa amerlanersaannut aningaaserivimmit ima-luunniit realkreditimit aningaasaliissuteqarnissamik kissaa-teqarnermut itigartitsinermik kinguneqassaaq, inissiami aalajangersimasumi aserfallatsaaliuiner-mut kinguaattoorutit annertummata", INI tusarniaanermut akissummini allappoq, kaammattuutigalugulu Namminersorlutik Oqartussat kom-munillu inissianut ataasiakkaanut tuniniaanermut nalunaa-rummik suliaqarneq aallartitsinnagu inissiat tunineqarsinna-angornissaannik suliap sukkassusaa eqqarsaatigeqqissaas-sagaat.

**Sydgrønlands
designbureau**

info@allu.gl
www.allu.gl

Advarer mod lovforslag: Udvikling kan gå i stå

Organisationen for ekspeditionskrydstogter, AECO, frygter, at ekspeditionskrydstogturisme i visse dele af Grønland bliver umuliggjort, hvis forslaget til en ny turismelov vedtages i sin nuværende form. Naalakkersuisoq er åben for en dispensation af visse krav.

AECO er en organisation for mindre krydstogtskibe – såkaldte ekspeditionskrydstogter - og organisationen er særdeles bekymret for visse elementer af den nye turismelov, som netop nu behandles i Inatsisartut.

Organisationen vurderer, at loven kan sætte turismeudviklingen helt i stå i visse dele af landet, fordi det bliver svært for selskaberne selv at lave eksempelvis naturlandinger, gummibådsture eller kajakture, når de besøger ubeboede områder i Grønland, hvilket er helt afgørende for deres gæster:

- For at kunne besøge mindre byer og bosteder må der ofte sejles langt, og for at det er muligt, må der kunne tilbydes aktiviteter undervejs i områder, der er ubeboede eller ikke har nogen turismeinfrastruktur, skriver Anders la Cour Vahl, vicedirektør i AECO, i en kronik i avisen Sermitsiaq.

Kan blive et stop frem for hovedattraktionen

Han uddyber, at selvom udsigten fra skibene er smuk, når man sejler op ad østkysten, vil det være umuligt at sælge en tur, hvor gæsterne ikke kan forlade skibet i mange døgn.

- Hvis det sker, vil Grønland kunne risikere ikke længere at være hovedattraktionen på et arktisk ekspeditionskrydstogt til i stedet at blive et stop mellem Island og Canada. Det vil med andre ord kunne betyde en kraftig reduktion eller måske helt afslutning for sejlads til mindre byer og bosteder udover ganske få i Sydvest Grønland, skriver Anders la Cour Vahl.

Nathanielsen: Ambitionen er rimelig

Naalakkersuisoq for erhverv, Naaja H. Nathanielsen (IA), oplyser til Sermitsiaq, at loven ganske rigtigt vil få indflydelse på ekspeditionskrydstogterne, der ikke længere selv må lave ture for turisterne med deres eget udstyr, når de er i Grønland:

- På den ene side forstår jeg godt AECOs bekymringer. De vil få ganske svært ved at leve op til forpligtelsen alle steder, de sejler. På den anden side er det et klart politisk formuleret mål at sikre lokal forankring af turismen. En ambition der for mig fremstår ganske rimelig, lyder det fra Naaja H. Nathanielsen i et skriftligt svar til Sermitsiaq. Hun henviser desuden til en overgangsperiode på to år for licenskravet:

- I de to år kan rederierne indgå aftaler med lokale turistoperatører, der kan varetage udflugterne med deres passagerer. Det er mit bud, at det må være muligt de fleste steder de kommer, hvis målet også er at vise den grønlandske kultur.

Åben for dispensation

Naaja H. Nathanielsen er dog åben for, at der laves en dispensation, som kan gives til selskaber, der opererer i ubeboede områder af landet.

Hun opsummerer krydstogtselskabernes muligheder under den foreslåede lov således:

De kan købe en eller flere lokale operatører, der sejler med og laver deres ture.

De kan købe lokale operatører ved forskellige anløb, der udfører ture for dem.

Hvis selskaberne ikke vil købe lokale, har de to år fra ikrafttrædelsen til at oprette et lokalt selskab, hvor størstedelen af ejerskabet er på grønlandske hænder.

- De steder, hvor der ikke er lokale operatører, er vi villige til at se på muligheder. Men som udgangspunkt skal de som alle andre indrette sig efter loven, udtaler Naaja H. Nathanielsen.

Hun vil være særligt opmærksom på, at en dispensationsmulighed ikke modarbejder målet om lokal forankring af turismen og et større lokalt udbytte af turismen:

- Derfor kan jeg heller ikke love, at vi kommer i mål med dette, men vi er i gang med at se på formuleringer, vi vil fremsende til Inatsisartut, oplyser Naaja H. Nathanielsen.

Forslaget til en ny turismelov skal ifølge planen andenbehandles 15. november.

Stine Egede: Afvist hjælpepakke sætter turismen under pres

Kommune Kujalleq stiller sig uforstående overfor, at et flertal i Inatsisartut har valgt at afvise den foreslåede hjælpepakke til de turismeoperatører, der blev hårdt ramt af storis i denne sæson.

I februar ankom storisen tidligt, og den blev liggende indtil den 17. juli, hvilket især ramte Nanortalik og Qaqortoq hårdt. Som følge heraf blev 30 planlagte krydstogtskibe aflyst, og regionens infrastruktur var under så stort pres, at Naalakkersuisut måtte indsætte backup-helikoptere for at sikre transportmuligheder.

Dette år var forventet at blive en rekordkrydstogtsæson i Kujalleq. Mange turismevirksomheder havde derfor investeret i nye både, skibe, busser, ansat ekstra personale og udvidet deres forretning for at håndtere de forventede antal turister. Desværre holdt isen omkring 30 krydstogtskibe væk, og det har medført betydelige økonomiske tab for aktørerne.

Konsekvenser for turismeerhvervet

De økonomiske konsekvenser er særligt alvorlige for nye turismeaktører, som har foretaget store investeringer i både, busser og andre faciliteter. De står nu i en situation, hvor de risikerer at måtte lukke deres forretninger.

"Den værste udfald kan være, at flere nye turismevirksomheder må dreje nøglen om. Det vil være et stort tilbageslag for vores turismeudvikling, netop som vi forbereder os på de nye lufthavne," udtaler borgmester Stine Egede.

Hun understreger, at turisme er en central del af regionens fremtidsplaner, og at der er behov for støtte: "Vi har satset stort på turismen, og vores operatører har gjort en kæmpe indsats for at være klar til sæsonen. Men når vi ikke hjælper dem i en krisesituation som denne, underminerer det vores fælles mål."

Banker og investorer forstår krisen

På trods af afvisningen i Inatsisartut har Naalakkersuisut, bankerne og Nalik Ventures anerkendt den alvorlige situation. De har givet henstand på betalinger og afdrag for de berørte virksomheder for at lette deres økonomiske byrder.

"Situationen er ekstraordinær, ligesom under COVID-19, og uden for menneskelig indflydelse. Hvis vi ikke får løst denne udfordring, risikerer vi, at regionen ikke er klar til de kommende turistsæsoner, hvor vi forventer endnu flere besøgende," advarer borgmesteren.

OLIECOMPAGNIET ApS

Telefon 64 21 80 • Mail: ph@olie.gl

Åbningstider

Mandag - Fredag	08.00 - 17.00
Lørdag	08.00 - 13.00
Søndag	08.00 - 12.00

Derefter betjening via automat

Udbringning sker i alle hverdage mellem 08.00 - 17.00
Bestilling til udbringning samme dag skal ske inden kl. 14.00

PALBY-mi niivertoq

UNILLATSIARNEQ • PAUSE • UNILLATSIARNEQ

1			4		6	9		
7			8		3			2
6	2	8	5			4		
2				6		1		
			3	7	8			
		6		5				8
		7			9	5	2	3
9			7		2			6
		2	1		5			9

	9	2	7		5			
8						5	1	
		1			9	3		
1			2	7				
		3				7		
				8	6			1
		5	6			1		
	3	7						6
			3		7	4	9	

1	3			2	8		9	
	5							
		9		3	5		2	4
	7		4	9	6	8	5	
	2						6	
	9	6	2	5	1		7	
9	4		5	6		2		
							4	
	1		8	7			3	9

	1				9		6	
2		9						1
7	6		1					
1	9		5		2			
		3		8		4		
			4		7		9	3
					8		1	4
9						3		5
	3		6				2	